

DOI 10.32782/city-development.2025.2-4

УДК 338

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Гривківська Оксана Василівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і права
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4160-5914>

Тепловський Олександр Андрійович

здобувач третього рівня вищої освіти
Європейський університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8827-1479>

Анотація. У статті визначено сутність та склад ресурсного потенціалу підприємства. Розкрито складові ресурсного потенціалу підприємства: матеріальні ресурси, фінансові ресурси, трудові ресурси, інформаційні ресурси, організаційні ресурси. Обґрунтовано, що зв'язок між ресурсним потенціалом підприємства та ефективністю його діяльності є прямим і визначальним, оскільки, наявні ресурси та способи їх використання формують здатність підприємства досягати поставлених цілей з мінімальними витратами та максимальними результатами. Акцентовано увагу на інтелектуальній складовій ресурсного потенціалу підприємства. Умотивовано, що для кожного виду ресурсів використовується свій методичний підхід щодо їх оцінювання. В якості прикладу наведено оцінку трудових ресурсів, яка передбачає аналіз кваліфікації працівників, їх підготовленості, мотивації та продуктивності. Обґрунтовано, що висока якість та раціональне використання ресурсів, інноваційний підхід співробітників і своєчасне фінансування розвитку сприяють стабільному зростанню, формуванню конкурентних переваг та довгостроковій стійкості підприємства у довгостроковій перспективі. Аргументовано, що наявність ресурсів сама по собі не гарантує високу ефективність діяльності підприємства: ключовим є механізм їх залучення, використання, координації та поліпшення стану. Визначено, що механізм використання ресурсів передбачає визначення відповідальних за формування та використання ресурсів; вибір технологій; побудову організаційної структури підприємства; розробку системи мотивації персоналу; інновації. Доведено, що для формування потужної ресурсної бази підприємству необхідно регулярно проводити моніторинг стану ресурсів, оцінювати їхню якість та рівень використання. Недостатня увага до якісної оцінки ресурсного потенціалу може призвести до нераціонального використання наявних можливостей, зниження продуктивності праці, збільшення витрат і, в результаті, зниження прибутковості.

Ключові слова: ресурсний потенціал підприємства, ефективність діяльності підприємства, матеріальні ресурси, фінансові ресурси, трудові ресурси, інформаційні ресурси, організаційні ресурси, інтелектуальні ресурси.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах підприємства змушені постійно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, посилення конкуренції та зростаючих вимог споживачів. Формування ресурсного потенціалу є одним із ключових чинників, що забезпечує стабільний розвиток і досягнення високих результатів діяльності. Ресурсний потенціал підприємства, який включає матеріальні, фінансові, трудові, інформаційні та інші ресурси, визначає здатність суб'єкта досягати стратегічних і оперативних цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні, методичні аспекти формування та використання ресурсного потенціалу підприємств широко досліджені у працях Є.І. Бірюкова, Н.М. Богацької, А.І. Бондар, І.Б. Дашковської, Н. Іваннікової, Н.О. Ковальчук, В.М. Марченка, І.В. Новикової, І. Репіної, В.С. Свірського, О.А. Стахіва, О. Федоніна, В.В. Хачатряна. Разом із тим потребують подальшої наукової розвідки питання, пов'язані з впливом ресурсного потенціалу підприємства на ефективність його діяльності.

Метою статті є обґрунтування впливу ресурсного потенціалу підприємства на ефективність діяльності підприємства.

Результати дослідження. Розглядаючи ресурсний потенціал підприємства, як сукупність усіх доступних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних тощо), які можуть бути ефективно використані для досягнення стратегічних і оперативних цілей, важливо зазначити, що цей потенціал є основою функціонування та розвитку підприємства [1]. Матеріальні ресурси, такі як виробничі приміщення, обладнання та сировина, визначають фізичні можливості підприємства в процесі виробництва. Їхній технічний рівень, ступінь зношеності та ефективність використання безпосередньо впливають на собівартість продукції, її якість та обсяги випуску [2].

Фінансові ресурси надають підприємству можливість інвестувати в модернізацію, інновації, розширення ринків збуту, а також підтримувати ліквідність і платоспроможність. Їх ефективне використання допомагає знижувати фінансові ризики та формувати фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Не менш важливим у діяльності підприємства є трудовий потенціал, який включає не лише чисельність і кваліфікаційний рівень працівників, а й їхню мотивацію, професійну гнучкість, здатність до навчання та впровадження інновацій. Саме людський капітал стає ключовим фактором у забезпеченні конкурентних переваг у сучасному динамічному середовищі [3].

Інформаційні ресурси охоплюють знання, технології, програмне забезпечення, внутрішню документацію та аналітичні системи, які сприяють формуванню високого рівня ресурсного потенціалу, швидкому реагуванню на зміни в зовнішньому середовищі та прийняттю обґрунтованих рішень на всіх рівнях управління.

Організаційно-управлінський потенціал, як важлива складова ресурсного потенціалу, забезпечує злагоджену роботу всіх підсистем підприємства, підвищуючи рівень керованості, адаптивності та результативності. Комплексний підхід до управління ресурсним потенціалом дозволяє не лише досягати поточних результатів, а й закладати основи для сталого розвитку.

Таким чином, ресурсний потенціал підприємства полягає не лише в наявності певних виробничих засобів чи кадрів, а й у здатності ефективно їх мобілізувати та інтегрувати в єдину систему [4]. Ця система має на меті досягнення високих економічних результатів, забезпечення гнучкості в умовах змін та зміцнення позицій підприємства на ринку.

Для досягнення ефективності діяльності підприємству недостатньо мати просто ресурси. Важливою умовою ефективності діяльності підприєм-

ства є їх раціональне використання, модернізація та адаптація до сучасних умов господарювання [5]. Взаємозв'язок між ресурсним потенціалом і ефективністю діяльності підприємства є одним із ключових питань теорії та практики, оскільки саме від рівня розвитку та реалізації потенціалу залежать прибутковість, конкурентоспроможність і стійкість господарюючого суб'єкта (табл. 1).

Зв'язок між ресурсним потенціалом підприємства та ефективністю його діяльності є прямим і визначальним, оскільки, наявні ресурси та способи їх використання формують здатність підприємства досягати поставлених цілей з мінімальними витратами та максимальними результатами. Ресурсний потенціал включає такі види ресурсів: матеріально-технічні, трудові, фінансові, інформаційні та організаційні, кожен з яких по-своєму впливає на показники ефективності діяльності підприємства.

Використання високоякісних ресурсів дозволяє знизити виробничі витрати завдяки зменшенню браку, скороченню амортизаційних відрахувань у розрахунку на одиницю продукції та затрат часу на виконання операцій, що сприяє підвищенню прибутковості підприємства.

Важливо підкреслити, що в структурі ресурсного потенціалу підприємства значну роль відіграють не лише традиційні матеріальні та фінансові ресурси, а й нематеріальні компоненти, такі як інтелектуальні та інформаційні ресурси. У сучасну епоху цифровізації та інноваційного розвитку саме інтелектуальний капітал, що включає знання, досвід, креативність і професійну компетентність працівників, а також здатність підприємства впроваджувати інноваційні рішення, визначає його стратегічну стійкість і можливість забезпечення тривалої ефективності діяльності.

Для оцінки якості ресурсів підприємства можна застосовувати різні підходи, залежно від типу ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових тощо). Кожен тип ресурсів має свої унікальні характеристики, які впливають не лише на їхню ефективність, а й на загальний рівень конкурен-

Таблиця 1 – Взаємозв'язок ресурсного потенціалу з ефективністю діяльності підприємства

Компонента ресурсного потенціалу	Вплив на ефективність
Високоякісні ресурси	Зниження витрат, підвищення прибутку
Раціональне використання	Зростання продуктивності
Інноваційність персоналу	Покращення продукції/ послуг
Своєчасні фінансові вкладення	Підвищення конкурентоспроможності

тоспроможності підприємства [6]. Наприклад, оцінка якості матеріальних ресурсів враховує такі аспекти, як відповідність товарів або сировини стандартам, їхній стан (відсутність дефектів і зношеності) та здатність до використання у виробничому процесі без значних витрат.

Оцінка трудових ресурсів передбачає аналіз кваліфікації працівників, їх підготовленості, мотивації та продуктивності:

$$K_{KB} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{iBK}}{ЗКП} \times 100\% \quad (1)$$

де K_{iBK} – кількість працівників з високою кваліфікацією (працівники, які мають вищу освіту чи спеціальні сертифікати); $ЗКП$ – загальна кількість працівників (загальна чисельність персоналу).

Важливим аспектом ефективності діяльності підприємства є також вимірювання рівня плінності кадрів і стабільності колективу.

Щодо фінансових ресурсів, їхня якість оцінюється за показниками ліквідності, платоспроможності та рентабельності, які свідчать про здатність підприємства підтримувати фінансову стійкість і ефективно використовувати капітал.

Крім того, для оцінки якості інформаційних ресурсів важливими є їх актуальність, доступність та точність, адже інформація є основою для прийняття обґрунтованих економічних рішень. Отже, аналіз якості ресурсів підприємства допомагає виявити слабкі місця в ресурсному забезпеченні та розробити стратегії для підвищення ефективності їх використання, що сприяє загальному зростанню підприємства.

Рациональне використання ресурсів також підвищує продуктивність праці, що є основою ефективного виробничого процесу. Високий рівень інноваційності серед працівників забезпечує постійне оновлення продукції, вдосконалення технологічних процесів, що позитивно впливає на якість товарів і послуг, а отже, і на задоволення потреб споживачів [7]. Нарешті, своєчасні фінансові інвестиції забезпечують технічне оновлення, автоматизацію, розширення виробництва та освоєння нових ринків, що безпосередньо підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Отже, ресурсний потенціал є основним фактором, що визначає ефективність діяльності підприємства [8]. Висока якість та раціональне використання ресурсів, інноваційний підхід співробітників і своєчасне фінансування розвитку сприяють стабільному зростанню, формуванню конкурентних переваг та довгостроковій стійкості підприємства. Основними складовими ресурсного потенціалу виступають [9]: матеріальні ресурси (сировина, обладнання, енергія, інфраструктура); трудові ресурси (персонал, його кваліфікація, професійна підготовка та досвід); фінансові ресурси

(власні та залучені кошти, інвестиції, кредитні лінії); інформаційні ресурси (дані, знання, управлінська інформація, аналітичні бази); інтелектуальні ресурси (ноу-хау, патенти, інноваційні ідеї, нематеріальні активи) (рис. 1).

Наявність ресурсів сама по собі не гарантує високу ефективність; ключовим є механізм їх залучення, використання, координації та поліпшення стану. Отже, важливим елементом використання ресурсного потенціалу є організаційний компонент, який забезпечує правильну структуру внутрішніх бізнес-процесів, розподіл функцій, делегування повноважень та гнучкість у прийнятті рішень.

Структура взаємозв'язку ресурсного потенціалу з ефективністю діяльності підприємства включає три основні елементи: ресурсний потенціал, механізм його використання та кінцеві результати у вигляді ефективності діяльності.

Використання ресурсів може приносити результати у вигляді ефективності діяльності

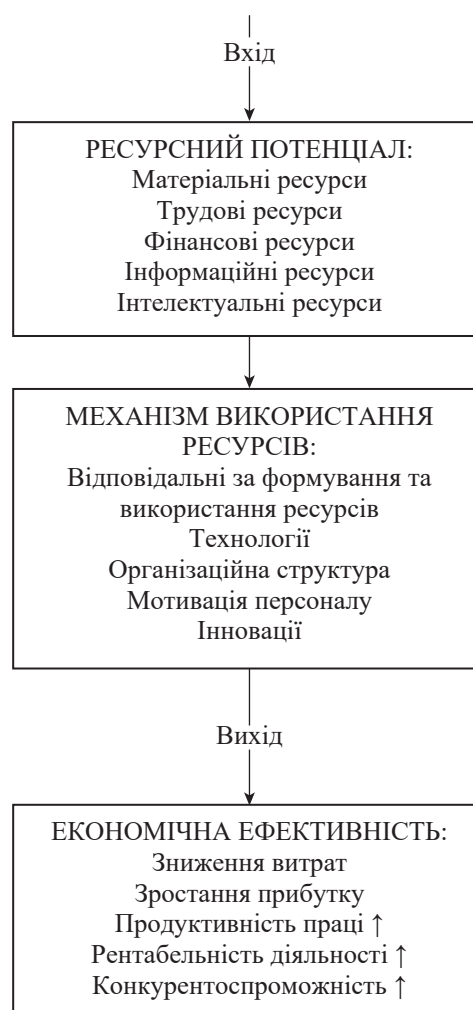

Рисунок 1 – Схематичне зображення взаємозв'язку ресурсного потенціалу з ефективністю підприємства

Джерело: розробка автора

підприємства лише за умови їх інтеграції в ефективний механізм використання ресурсів, який є проміжною, але водночас ключовою ланкою. До складових цього механізму входять:

- управління (координація, планування, контроль за використанням ресурсів);
- технології (рівень технічного оснащення та впровадження інновацій);
- організаційна структура (раціональне розподілення функцій і повноважень);
- мотивація персоналу (система стимулів і заохочень для підвищення продуктивності);
- інновації (впровадження нових продуктів, процесів і підходів у діяльність).

Ресурсний потенціал підприємства є одним із основних чинників, що впливають на ефективність його діяльності, конкурентоспроможність та можливості для довгострокового розвитку [10]. Дослідження показують, що комплексний підхід, взаємозв'язок і цілеспрямоване використання різних видів ресурсів дозволяють підприємству не лише забезпечувати стабільну діяльність, а й адаптуватися до змінюваних умов зовнішнього середовища, виявляти резерви для підвищення продуктивності.

Для формування потужної ресурсної бази підприємству необхідно регулярно проводити моніторинг стану ресурсів, оцінювати їхню якість та рівень використання. Недостатня увага до якісної оцінки ресурсного потенціалу може призвести до нераціонального використання наявних можливостей, зниження продуктивності праці, збільшення витрат і, в результаті, зниження прибутковості. Тому ефективне використання ресурсів вимагає впровадження системного підходу до їх планування, розподілу та модернізації, з урахуванням змін у зовнішньому економічному середовищі.

Ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства вимагає високої культури обґрунтування економічних рішень щодо інвестування, технологічного оновлення, а також розробки та реалізації інноваційних проектів. Це особливо важливо в умовах посилення конкурентної боротьби, економічної нестабільності та зростання вимог споживачів. Своєчасне оновлення виробничих потужностей, освоєння нових ринків, залучення кваліфікованих кадрів і впровадження сучасних інформаційних систем є необхідними умовами для досягнення високих результатів.

Отже, успішна діяльність підприємства як єдиної системи залежить від гармонійного поєднання якісного ресурсного потенціалу, ефективного механізму його використання та досягнення високої економічної ефективності. Це, в свою чергу, забезпечує стабільний розвиток підприємства та його конкурентні переваги.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що підвищення ефективності діяльності підприємства неможливе без глибокого розуміння процесів формування та використання його ресурсного потенціалу. Важливо не лише забезпечити наявність необхідних ресурсів, а й створити умови для їх раціонального використання, безперервного оновлення та розвитку. Лише за таких умов підприємство зможе адаптуватися до нових викликів, зміцнювати свої позиції на ринку та досягати сталого економічного зростання.

Використання комплексного підходу до оцінки, планування та реалізації ресурсної стратегії дозволить створити оптимальну структуру ресурсного забезпечення, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, зростанню прибутковості та загальному розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Бібліографічний список:

1. Богацька Н. М. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 134–139. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/24.pdf
2. Дашко І. М. Місце і роль ресурсного потенціалу підприємства у забезпеченні конкурентоспроможності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. Том 1. С. 38–41. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/9-13.pdf>
3. Причепя І. В., Вовк Т. М. Ресурсний потенціал: сутність та роль у забезпеченні стійкого функціонування машинобудівних підприємств за умов кризи. *Молодь в науці : дослідження, проблеми, перспективи: 2021: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців*. Вінниця, 2021. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33922/86603.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
4. Смолич Д. В., Тимошук І. В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2020. № 153. С. 75–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/153-14>
5. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039>
6. Смолич Д. В., Тимошук І. В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2020. № 153. С. 75–82.
7. Лисенко А. М., Коряк А. С. Поняття економічного потенціалу та концептуалізація підходів до його трактування. *Центрально-український науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Випуск 5 (38). С. 221–227.

8. Олійник Т. І., Косенко А. О. Управління виробничим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/78.pdf
9. Повстяний Г. В. Дослідження структури та класифікація видів потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/204.pdf
10. Писаренко С. В., Решетник В. Г., Ільченко А. І. Ресурсний потенціал як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 1 (67). С. 99–104.

References:

1. Bohatska N. M. (2016). Suchasnyi pidkhid do otsinky sutnosti resursnoho potentsialu pidpriemstva [A modern approach to assessing the essence of an enterprise's resource potential]. *Ekonomika i suspilstvo*. Vol. 3. Pp. 134–139. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/24.pdf
2. Dashko I. M. (2019). Mistse i rol resursnoho potentsialu pidpriemstva u zabezpechenni konkurentospromozhnosti [The place and role of the resource potential of an enterprise in ensuring competitiveness]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. Vol. 6. Tom 1. Pp. 38–41. Available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/9-13.pdf>
3. Prychepa I. V., Vovk T. M. (2021). Resursnyi potentsial: sutnist ta rol u zabezpechenni stiikoho funktsionuvannia mashynobudivnykh pidpriemstv za umov kryzy [Resource potential: essence and role in ensuring the sustainable functioning of machine-building enterprises in times of crisis]. *Molod v nauksi : doslidzhennia, problemy, perspektyvy: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh naukivtsiv*. Vinnytsia. Available at: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33922/86603.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
4. Smolych D. V., Tymoshuk I. V. (2020). Resursnyi potentsial pidpriemstva: sutnist, skladovi ta model upravlinnia v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Resource potential of an enterprise: essence, components and management model in modern business conditions]. *Ekonomichnyi prostir*. Vol. 153. Pp. 75–82.
5. Stepanenko S. V. (2022). Resursnyi potentsial ahrarykh pidpriemstv: elementy ta osoblyvosti yikh poiednannia v suchasnykh umovakh [Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 2. Available at: <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039>
6. Smolych D. V., Tymoshuk I. V. (2020). Resursnyi potentsial pidpriemstva: sutnist, skladovi ta model upravlinnia v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Resource potential of an enterprise: essence, components and management model in modern business conditions]. *Ekonomichnyi prostir*. Vol. 153. Pp. 75–82.
7. Lysenko A. M., Koriak A. S. (2020). Poniattia ekonomichnoho potentsialu ta kontseptualizatsiia pidkhodiv do yoho traktuvannia [The concept of economic potential and conceptualization of approaches to its interpretation]. *Tsentrarno-ukrainskyi naukovi visnyk. Ekonomichni nauky*. Vol. 5 (38). Pp. 221–227.
8. Oliinyk T. I., Kosenko A. O. (2020). Upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpriemstva. *Efektivna ekonomika*. Vol. 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/78.pdf
9. Povstianyi H. V. (2022). Doslidzhennia struktury ta klasyfikatsiia vydiv potentsialu pidpriemstva [Research on the structure and classification of types of enterprise potential]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 1. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/204.pdf
10. Pysarenko S. V., Reshetnyk V. H., Ilchenko A. I. (2020). Resursnyi potentsial yak chynnyk zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Resource potential as a factor in ensuring the competitiveness of an enterprise]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*. Vol. 1 (67). Pp. 99–104.

RESOURCE POTENTIAL IN FORMING THE EFFICIENCY OF AN ENTERPRISE'S ACTIVITIES

Oksana Hryvkivska

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics and Law
National University of Food Technologies

Oleksandr Teplovskyi

Postgraduate Student
European University

Summary. The article defines the essence and composition of the resource potential of an enterprise. The components of the resource potential of an enterprise are revealed: material resources, financial resources, labor resources, information resources, organizational resources. It is substantiated that the connection between the resource potential of an enterprise and the efficiency of its activities is direct and decisive, since the available resources and methods of their use form the ability of the

enterprise to achieve its goals with minimal costs and maximum results. The attention is focused on the intellectual component of the resource potential of the enterprise. It is motivated that for each type of resources its own methodological approach is used to assess them. As an example, the assessment of labor resources is given, which involves the analysis of the qualifications of employees, their preparedness, motivation and productivity. It is substantiated that high quality and rational use of resources, innovative approach of employees and timely financing of development contribute to stable growth, formation of competitive advantages and long-term sustainability of the enterprise in the long term. It is argued that the availability of resources in itself does not guarantee high efficiency of the enterprise: the key is the mechanism of their attraction, use, coordination and improvement. It is determined that the mechanism of resource use implies the determination of those responsible for the formation and use of resources; choice of technologies; building the organizational structure of the enterprise; development of a personnel motivation system; innovations. It has been proven that in order to form a powerful resource base, an enterprise needs to regularly monitor the state of resources, assess their quality and level of use. Insufficient attention to the qualitative assessment of resource potential can lead to irrational use of available opportunities, reduced labor productivity, increased costs and, as a result, reduced profitability.

Keywords: resource potential of the enterprise, efficiency of the enterprise, material resources, financial resources, labor resources, information resources, organizational resources, intellectual resources.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2025